

На гастролях

Василь Шкляр

Моєму батькові

Я сиджу в гримерній. Незабаром вихід на сцену. Вже давно відбулася прем'єра, і цю роль мені грати не вперше. Проте, як завжди, хвилювання м'ятним холодком підкочується до грудей.

Головне — контакт з глядачем. Сотні разів чув я цю заяложену фразу від режисера, сотні разів повторював сам. І ось уже вкотре спадає воно мені на думку. Що воно таке, цей контакт? Звідки він починається, адже не з тієї миті, коли ти виходиш на сцену і крадькома кидаєш погляд у партер?

Я підводжуся і починаю ходити з Кутка в куток. Хвилююся, як малюк, котрий уперше в своєму житті має виступити з віршиком перед публікою і ось тепер повторює і повторює із пам'яті давно завчені рядки. І все-таки збивається...

Я позираю на годинник. Лишилося зовсім обмаль часу. Припалюю погаслу сигарету і бачу, як тремтить маленький вогник у моїх пальцях. І тоді я починаю згадувати...

Постановка "Сватання на Гончарівці" в нашому селі була чи не єдиною okazією, яка зібрала до клубу стільки люду, що він мало не розвалився від штовханини. І старе й мале хотіло побачити, як "представлятимуть" наші ж таки місцеві "артисти", і всі з нетерпінням чекали того передноворічного дня. Довгожданий чай надійшов, розсунулася на два боки благоденська, майже прозора, завіса, і люди припинили, навіть діди перестали кашляти. Тільки після деякого заціпеніння глядачі увійшли в свою роль, і вже до самого кінця вистави не вгавав сміх та голосні коментарі чоловіків. Я почувався героєм дня, моїй дитячій радості не було меж, бо всім найбільше подобався мій тато. В широчезних червоних шароварах, в солом'яному брилі, він "придурювався" краще за будь-кого, та ще й не домовляв слів, як маленька дитина. І коли клуб вибухав реготом, тато частенько добавляв щось од себе, чого не було у Квітки-Основ'яненка і що, на його думку, обов'язково треба доточити. Після того "акторам" довго доводилося чекати, поки нарешті їх знову почують. А за цей час тато встигав придумати нову репліку, яка неодмінно мала припасти до смаку глядачам. Він був певен у цьому, бо добре знав присутніх у клубі людей, серед яких виріс.

— Не підю я за Стецька, — казала бібліотекарка Люда.

— Бресес, бо підес, як на налигачі, — запевняв тато, і навіть глухий па праве вухо дід Юхрем од сміху брався за живіт і тільки потім підставляв бабі Юхремисі здорове ліве вухо.

— Як кає?!

Баба кричала йому татові слова, і тоді старий дивувався:

— Ге так і кає?! От дає, халера.

...Вистава мала такий успіх, що вирішили їхати в сусіднє село Дібрівку і виступити з

нею перед тамтешніми колгоспниками. Вчителька Паша Іванівна, котра була режисером, і гримером, і суфлером водночас, випросила в голови машину. Мені теж дуже кортіло поїхати, але тато відмовився мене взяти, мовляв, йому ніколи буде за мною доглянути. Та коли "артисти" влаштувалися на кузові і тато кинув шоферові "поганяй", Паша Іванівна непомітно пустила мене в кабінку, і я опинився на сьомому небі. Дорогою я думав про своє, не дослухаючись до розмови вчительки з водієм, і нашорошив вуха лише тоді, коли Паша Іванівна заговорила про мого батька.

— Вперше я помітила його талант під час кінофільму. Тоді він ще був юнаком і демонструвалися німі фільми з написами на кадрі. Але ніхто не встигав читати, бо якщо дехто й був письменним, то насилу, однак, тулив склад до складу. Отож Микола сидів у центрі громади і гучно, аби усі чули, читав написане. Незважаючи на те, що на кадрі було один-два рядки, Микола виголошував цілі монологи.

...В Дібрівському клубі назбиралося повно людей. І, либонь, не тільки тому, що по селі красувалися оголошення, виведені величезними літерами. Скорше через чутки про незвичайний успіх вистави, які вже встигли дійти до дібрівчан.

Я вже міг показатися татові на очі, — все одно він би не відіслав мене додому, — але не хотілося його відволікати, бо тато був дуже заклопотаний. Коли наші пішли за лаштунки, я тихцем прошмигнув до невеличкої зали і за мить загубився серед незнайомих людей. Поміж чиймись ногами я пробирався до сцени, хтось мене відіпхнув, і я образився: не його ж тато виступає, а мій, і я повинен зайняти найзручніше місце. Я таки добився свого і прилаштувався біля самісінької сцени, ставши на коліна і обіпершись підборіддям на її краєчок. Зала втихла. Почалося.

Цього разу в мене був не такий піднесений настрій. Хлопчаки, що повмощувалися поблизу, не заздрили мені, вони навіть не звертали на мене ніякісінької уваги, хоча я був серед них чужаком, і тільки пильно стежили за виставою. Тато теж видався мені набагато млявішим, ніж минулого разу. Тепер він говорив тільки те, що йому підказувала Паша Іванівна. Додавати своє тато боявся, бо на нього дивилося безліч незнайомих облич, і йому здавалося, що чужі люди не зрозуміють його з півслова так, як розуміли свої. Але після першого виступу в татовій голові переплуталися слова п'єси із його власними, і тепер він довго дослухався до того, що шепотіла йому Паша Іванівна. Деякі уривки її фраз долітали аж до мого вуха, а потім їх повторював тато, якось боязко і невпевнено. Не знаю, як би скінчився спектакль, аби не ота пригода.

— Не підю я за Стецька, — казала бібліотекарка Люда.

— Бресес, бо підес, — відповів тато і зам'явся. Потім він порився у глибокій, як торба, кишені шаровар, дістав звідти горіха, покрутив його у руках, наче хотів переконатися, що то справді волоський горіх, а не якась чортівня, і вдарив по ньому підбором чобота. Як не везе — то не везе. Горіх вислизнув і покотився через сцену прямо на чужих хлопчаків, які з радісним сміхом уже понаставляли долоні, буцім тільки для того й прийшли на виставу, аби вхопити ту здобич.

І я не стримався. Притьмом шугнув у гурт дітлахів, розіпхав усіх ліктями і грудьми наклав клятого горіха, як ото воротар-хокеїст шайбу. А оскільки тато стежив, куди

покотиться горіх, то враз угледів мене. Його очі від здивування розширилися, а брови підскочили аж до чуба.

Всі засміялися. Я миттю покотив горіх татові. Він упіймав його і хвацько, ніби спересердя хряснув по ньому чоботом. Хвиля реготу знову вдарилася об мою спину, і не знаю чому, але я мало не заплавав.

— Не розгубився! — почув я чийсь вигук.

— Наш чоловік! — пролунав ще голос.

І після того все стало на свої ноги. Татове обличчя просіяло, — де й ділося заціпеніння, — він заговорив, як по писаному, і до мене вже не долітали слова Паші Іванівни. Мені здавалося, що вистава щойно почалася, саме з того місця, коли я повернув татові горіх. Гордість переповнила мене всього, адже горіх перехопив саме я, а не хтось із хлопчаків. Було таке відчуття, ніби я теж на сцені і граю у виставі, хоча я тільки торкався до сцени підборіддям. І вона здавалася мені широким світом. Мені було радісно за тата, за те, що хтось назвав його своїм чоловіком, і раптом усі люди, що були в клубі, стали для мене такими рідними... Коли їхали додому, тато взяв мене на кузов.

— Молодчина, виручив, — сказав він. — Хто зна, мо', колись ще й артистом станеш, га?

* * *

Я дивлюсь на годинник і гашу сигарету.

— Ваш вихід за хвилину! — чую голос.

Кидаю погляд у дзеркало. Бачу змінене гримом обличчя. Мовби це не я, а інша якась людина приглядається збоку до мене. Але ця людина близька мені, я встиг її полюбити і тепер мушу Все зробити для того, щоб її полюбив глядач, щоб крикнув чи бодай хоч подумав хтось на гальорці: "Наш чоловік".